

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE
pentru modificarea Codului de procedură penală

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articolul I. – Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003 (publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251 art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 297 alineatul (2), textul: „, , *dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului*” se exclude.

Art. II. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul de lege pentru modificarea Codului de procedură penală

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte legislative este elaborat de Procuratura Generală.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
<p>Din analiza prevederilor art.297 alin.(2) CPP, coroborate cu prevederile art.66 alin.(2) rezultă că, luarea de cunoștință cu materialele cauzei penale și primirea rechizitoriului reprezintă un drept al învinuitului. De cealaltă parte, asigurarea realizării corespunzătoare a acestui drept, constituie o obligație pozitivă a organelor de urmărire penală.</p> <p>Respectiv, în cazul în care învinuitul se abține de a se prezenta pentru a-și realiza dreptul procesual menționat, procurorul asigurându-se că a realizat toate măsurile necesare pentru notificarea acestuia cu privire la finalizarea urmăririi penale „trimite cauza în judecată fără efectuarea acestor acțiuni procesuale, dar cu anexarea la dosar a probelor care confirmă abținerea învinuitului, iar în cazul sustragerii – și a informației despre măsurile luate pentru căutarea acestuia, <u>dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului.</u>”</p> <p>Rațiuni similare au fost reținute și de către Curtea Constituțională în Decizia de inadmisibilitate nr.14 din 2 februarie 2021, în care a statuat următoarele:</p> <p>„23. Curtea reține că, în baza articolului 293 alin. (1) din Codul de procedură penală, procurorul aduce la cunoștința învinuitului, reprezentantului lui legal, apărătorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor informația referitoare la terminarea urmăririi penale, la locul și la termenul în care pot lua cunoștință de materialele urmăririi penale.</p> <p>24. Totodată, conform articolului 296 alin. (5) din Codul de procedură penală, procurorul îi oferă învinuitului copia de pe rechizitoriu.</p> <p>25. <u>În ipoteza în care procurorul nu îndeplinește aceste prescripții normative și trimite cauza în judecată, iar învinuitul se prezintă în ședința de judecată, atunci instanța sesizată dispune, în baza articolului 351 alin. (6) din Codul de procedură penală, executarea măsurilor în discuție de către procuror.</u> În acest context, cererile, plângerile și demersurile legate de urmărirea penală vor fi examinate de către instanța care judecă cauza [a se vedea articolul 297 alin. (4) din Codul de procedură penală].</p> <p>26. Astfel, <u>prevederile contestate nu reclamă vreo problemă de constituționalitate din perspectiva dreptului la un proces echitabil.</u> Dimpotrivă, prevederile contestate conțin o garanție pentru partea apărării. În consecință, nu există ingerințe în articolul 20 din Constituție.</p> <p>Prin urmare, Curtea a declarat inadmisibilă excepția de neconstituționalitate a articolului 351 alin.(6) din Codul de procedură penală ¹.</p> <p>Aferent acestor aspecte, este oportună și examinarea practicii Curții Europene a Drepturilor Omului, cu privire la asigurarea accesului inculpatului la probe, iar din analiza acesteia, reținem că, înalta Curte Europeană, a indicat faptul că printre înlesnirile de care trebuie să beneficieze orice inculpat se numără posibilitatea de a lua cunoștință de rezultatele cercetărilor efectuate pe tot parcursul procedurii, în vederea pregătirii apărării (<i>a se vedea cauza Huseyn ș.a. vs. Azerbaidjan, §175; OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos vs. Federația Rusă, §538</i>).</p>

¹ https://www.constcourt.md/public/ccdoc/decizii/d_14_2021_175g_2020_rou.pdf

În cazul în care inculpatul se află arestat preventiv, noțiunea de „înlesniri” poate să includă condiții de detenție care să îi permită să citească și să scrie cu un grad rezonabil de concentrare (*Mayzit vs. Federația Rusă*, §81; *Moiseyev vs. Federația Rusă*, §221). Este crucial ca, atât inculpatul, cât și avocatul acestuia să poată fi asociați procedurii și să facă observații fără să obosească excesiv (*Makhfi vs. Franța*, §40; *Barberà, Messegué și Jabardo vs. Spania*, §70).

Înlesnirile de care trebuie să beneficieze inculpatul se limitează la cele care îl ajută sau care îl pot ajuta să își pregătească apărarea (*Padin Gestoso vs. Spania (dec.)*; *Mayzit vs. Federația Rusă*, §79).

Nu este obligatoriu ca acesta să aibă acces direct la dosar, fiind suficient ca să fie informat cu privire la elementele din dosar prin intermediul reprezentanților săi (*Kremzow vs. Austria*, §52). Totuși, limitarea accesului unui inculpat la dosarul judiciar nu trebuie să împiedice în niciun caz prezentarea elementelor de probă înainte de dezbateri și ca acesta să poată formula în pledoarie, prin intermediul avocatului său, observații cu privire la aceste probe (*Öcalan vs. Turciei (MC)*, §140).

În cazul în care inculpatului i s-a permis să se apere singur, refuzarea accesului acestuia la dosar reprezintă o încălcare a dreptului la apărare (*Foucher vs. Franța*, §33-36).

A mai statuat Curtea Europeană a Drepturilor Omului că, pentru a facilita activitatea apărării, inculpatul nu poate fi împiedicat să obțină o copie a documentelor relevante din dosar, nici să ia notițe sau să le utilizeze (*Rasmussen vs. Polonia*, §48-49; *Moiseyev vs. Federația Rusă*, §213-218; *Matyjek vs. Polonia*, §59; *Seleznev vs. Federația Rusă*, §64-69).

Dreptul de acces la dosar însă nu este unul absolut. În unele cazuri, poate fi necesar să nu se permită accesul apărării la anumite probe, astfel încât să fie protejate drepturile fundamentale ale altei persoane sau să fie apărat un interes public important. Cu toate acestea, sunt permise în temeiul art. 6§1 doar măsurile de limitare a dreptului la apărare al acuzatului care sunt absolut necesare. Curtea trebuie să analizeze dacă procesul decizional a îndeplinit pe cât posibil cerințele privind asigurarea unui proces în contradictoriu și a egalității armelor și dacă acesta a inclus garanții care să protejeze interesele acuzatului (*Natunen vs. Finlanda*, §40-41; *Dowsett vs. Regatul Unit*, §42-43; *Mirilashvili vs. Federația Rusă*, §203-209).

Nedivulgarea către apărare a unor probe materiale care conțin elemente care pot să exonereze acuzatul sau să reducă pedeapsa acestuia poate fi considerată un refuz de acordare a înlesnirilor necesare pregătirii apărării și, prin urmare, o încălcare a dreptului garantat de art. 6§3 lit. d) din Convenție. Totuși, acuzatul poate fi obligat să motiveze în mod special cererea sa, iar instanțele naționale pot să examineze temeinicia acestor motive [*Natunen vs. Finlanda*, §43; *C.G.P. vs. Țările de Jos (dec.)*].

Revenind la reglementările procesul-penale naționale, reiterăm că prevederile art.297 alin.(2) CPP, în redacția actuală, pe lângă dreptul învinuitului de a face cunoștință cu materialele cauzei penale și de a primi rechizitoriul, prevede posibilitatea expedierii de către procuror a cauzei penale în instanța de judecată fără efectuarea acestor acțiuni procesuale, în cazul abținerii învinuitului de a se prezenta pentru a lua cunoștință de materialele cauzei și a primi rechizitoriul sau sustragerii acestuia, dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului.

Se atestă astfel, că textul „dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului”

condiționează injust procurorul la expedierea cauzei penale în instanța de judecată fără efectuarea acțiunilor procesuale de prezentare a materialelor cauzei penale și înmânare a rechizitoriului chiar și în cazul în care învinuitul se abține de a se prezenta pentru a lua cunoștință de materialele cauzei și a primi rechizitoriul sau se sustrage de la urmărirea penală.

În acest context, menționăm că, potrivit art.321 alin.(2) CPP,

„(2) Judecarea cauzei în lipsa inculpatului poate avea loc în cazul:

1) cînd inculpatul se ascunde de prezentarea în instanță;

2) cînd inculpatul, fiind în stare de arest, refuză să fie adus în instanță pentru judecarea cauzei și refuzul lui este confirmat și de apărătorul lui sau de administrația locului de detenție a acestuia;

3) examinării unor cauze privitor la săvîrșirea unor infracțiuni ușoare cînd inculpatul solicită judecarea cauzei în lipsa sa.

(6) **Instanța decide judecarea cauzei în lipsa inculpatului** din motivele prevăzute în alin.(2) pct.1) numai în cazul în care procurorul a prezentat probe verosimile că persoana pusă sub învinuire și în privința căreia cauza a fost trimisă în judecată a renunțat în mod expres la exercitarea dreptului său de a apărea în fața instanței și de a se apăra personal, precum și se sustrage de la urmărirea penală și de la judecată.”

Analiza temeiurilor prevăzute la art.321 alin.(2) CPP, atestă faptul că, întrunirea vreunui temei din cele enumerate nu poate fi evaluat la faza de urmărire penală, aceasta fiind o atribuție exclusivă a instanței de judecată. Respectiv, textul „*dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului*” din conținutul art.297 alin.(2) CPP, este lipsit de raționament juridic și aplicabilitate practică, procurorul nefiind împuternicit la etapa terminării urmăririi penale să preia împuternicirile deținute de instanța de judecată la etapa judecării cauzei.

Or, acesta constituie un argument legal *ad absurdum*, întrucât pe de o parte expedierea cauzei penale fără efectuarea acțiunii de prezentare a materialelor este posibilă în cazul sustragerii învinuitului (art.297 alin.(2) CPP), însă de cealaltă parte legea instituie existența unei condiții, asupra căreia urmează și este posibil să se expună doar instanța de judecată.

În aceste condiții, pentru a exclude inadvertențele stabilite, care împiedică buna desfășurare a activității urmăririi penale la terminarea și expedierea cauzei penale în instanța de judecată, o interpretare și aplicare uniformă legii procesul-penal, propunem excluderea textului „[...]”, *dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului*” din cuprinsul art.297 alin.(2) CPP.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Elaborarea proiectului de lege pentru modificarea Codului de procedură penală, rezultă din necesitatea operării modificărilor la art.297 alin.(2) CPP, în vederea excluderii inadvertențelor stabilite, oferind aplicabilitate practică dispoziției de la alin.(2) art.297 CPP, în partea ce vizează expedierea de către procuror a cauzei penale în instanța de judecată fără efectuarea acțiunilor procesuale (prezentarea materialelor cauzei penale și înmânarea rechizitoriului), în cazul abținerii învinuitului de a se prezenta pentru a lua cunoștință de materialele cauzei și a primi rechizitoriul sau sustragerii acestuia de la urmărirea penală.

Or, textul „*dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului*” este lipsit de raționament juridic și aplicabilitate practică, condiționând injust procurorul la expediere cauzei în judecată în condițiile în care învinuitul se abține de a se prezenta pentru a lua cunoștință de materialele cauzei și a primi rechizitoriul sau se sustrage de la urmărirea

penală.

Scopul proiectului de lege constă în perfecționarea cadrului legislativ reieșind din carențele relevate la trimiterea cauzei în judecată în lipsa învinuitului, și consolidarea cadrului normativ existent.

Prin urmare, în vederea excluderii inadvertențelor constatate, prin prezentul proiect de lege, se propun următoarele modificări:

Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003:

1. La articolul 297 alineatul (2), textul: „, , *dacă judecarea cauzei este posibilă în lipsa învinuitului*” se exclude.

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului de lege nu atrage cheltuieli financiare suplimentare.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Modificările propuse în proiectul de lege implică necesitatea modificării Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003 (publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251 art. 699) cu modificările ulterioare.

Procuratura Generală